

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΚΑΘΗΣΑ ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

Ἐκάθησα σὸ φῶς τοῦ φεγγαρίου,
 Κ' ἦρθε τ' ἀηδόνι κ' εἶπε : Σὲ θυμᾶμαι.
 Κ' ἐκάθησε ψηλὰ σ' ἕνα κλαδί
 Ὁ γκιώνης, καὶ μοῦ εἶπε : Σὲ λυπᾶμαι.
 Καὶ πέρασε ὁ διαβάτης σὸν ἰσκιὰ
 Κοὶ εἶπε : Ὁ φτωχὸς θὰ τῆχει χάσει.
 Καὶ ἦρθε τ' ἀγεράκι σιγαλά,
 Μὲ χάρειψε καὶ μοῦπε : Θὰ περάσει.

ΘΑ ΠΑΡΩ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΓΙΟΥ

Θὰ πάρω λουλούδια τοῦ Μαγιοῦ
 Στὸ στήθος μου πάνω νὰ βάλω,
 Θὰ πέσω στὰ γόνατα, σκυφτός
 Θεορμὴ προσευκὴ θὲ νὰ ψάλω : —

Γλυκὰ οἱ ἀγάπες οἱ παλιῆς
 Στὸ στήθος μου νὰ κοιμηθοῦνε,
 Σὲ ἤσυχον ἔπνο καὶ βαθύ
 Ποτέ τους νὰ μὴ σηκωθοῦνε.

ΤΟΥ ΧΑΙΝΕ

Γιὰ βάλει, ἀγάπη μου, τὸ χέρι στὴν καρδιά μου —
 Ἀκούς, ἀλοῖμονο, σὸ στήθος πῶς χτυπάει ;
 Ἐν' ἕνας μάστορος καὶ μὲσ' στὰ σωθικά μου,
 Τὸ φέρετρό μου γιὰ νὰ φτιάσει πολεμάει.

Μέσα καὶ νύχτα μαστορεῖ καὶ κορφαίνει
 Καὶ δὲ μ' ἀφίνει τὸ φτωχὸ νὰ κλείσω μάτι.
 Γλήγορα, μάστορε, γιὰ νάνε νὰ τελειώνει,
 Νὰ κοιμηθῶ καὶ νὰ ἤσυχάσω σὸ κρεβάτι !

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Βόσπορος, 10/24 τοῦ Μάη 1910

Φίλε Νουμά,

Ὁ κ. Ν. Πατριὸς («Νουμάς» 388.8. 1910) δυσκολόφηκε λέει νὰ νιώσει τὴν ἀκόλουθη φράση μὲς τὸ γράμμα μου στὴ Φοιτητικὴ Συντροφιά : «Ὁ ἀγόνας μας θὰ σβυνε ἂν νέες καρδιὲς δὲν ἐρχόντανε μαζί μας».

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΣ*

Μιά βραδιά βγαίνοντας ἔξω τὴν εἶδε νὰ κοιμάται στὴν κρεβάτια κουλουριασμένη σὲ μιὰ γωνιά, καὶ μέσα του ἀναφε ὁ πόθος καὶ τοῦ σκότιζε τὸ μυαλό.

Κ' ἡ καμμένη ἡ Ρίνα ἐνοιωσε κάτι σὸν φίδι πού χόθηκε μέσα στὴν ψυχὴ της, ὅταν εἶδε τὴν περιέργεια τοῦ ξένου. Τὴν πρώτη φορὰ πού τὰ μάτια του στυλώθηκαν ἐπάνω της γιὰ νὰ μὴ τὴν ἀφήσουν ἀπὸ πίσω, μιὰ τρεμούλα τῆς ἔχουνησε τὰ γόνατα καὶ κόντεψε νὰ σωροβλιαστῆ στὴ μέση τὴν κρεβάτια. Κάτι βαρὺ καὶ ἀβάσταχτο κάθισε ἐπάνω στὸν ὦμο της καὶ ἄμα κατίσθηκε τὴ σκάλα δὲν ἔμπορουσε νὰ πάρη τὴν ἀναπνοιά της. Ὅσῳ ὅταν βρισκότανε μοναχὴ, λησμονοῦσε ὅλα τὰ πάθια της καὶ χωρὶς νὰ τὸ εἶπῃ κάτι γλυκὸ αἰσθανότανε νὰ

*) Ἡ ἀρχὴ σὸ περασμένο φύλλο.

Τρόπο νὰ μὴ σβύνει ἡ ζωὴ ἄλλοτε δὲν ἔξρω παρὰ νὰ περᾶ κανεὶς τὴ λαμπάδα της, ὅσο ἀκόμα τὴν κρατεῖ ἀναμμένη, μὲς σὲ μιὰν ἄλλη σόφακα πού τὴ δημιουργεῖ ὁ ἴδιος. Σὴν τέρας μιᾶς χαρᾶς φανέρωμα τὸ γράμμα μου. Ἡ Ἰδέα μας γίνεται σόφακα καὶ ζωὴ.

Πύργοι θεόρατοι γκρεμνοῦν ἀπὸ μόνοι τους, καὶ ὄρη Ὑμαλία τὰ ροκάνισε σὲ δμάλια τὸ νερό. Καὶ νά, πού ὅλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου μαζί δὲν κατορθώνουνε νὰ σβύσουν τὴ ζωὴ. Ἀφτηνῆς τὸ μονοπάτι θὰ περάσει ὅ,τι θέλει νὰ νιώσει τὴ χαρὰ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίνε. Ἐχω καὶ ἄλλα νὰ πῶ· μὰ δὲν πειράζει· τὰ λέω ἀλλοῦ.

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΛΙΝΑ ΔΡΑΚΑ

«Δράμα εἰς πράξεις τρεῖς, τοῦ δαφνοσεφροῦς ποιητοῦ Τιμ. Ἀμπελά»

Σ' ἕνα ἔθνος πού ἔχει στέρια δραματικὴ ποιησι, τὰ πρωτότυπα ἔργα πού παρουσιάζονται κάθε τόσο, ἔστωντας καὶ δίχως καμιά ἔξωρη ἀξία τὰ περσότερα, παρουσιάζουν πάντα νὰ φέρουν καὶ νὰ ξετυλίξουν στὴ σκηνὴ ἂν ἔχῃ τ' ἀνθρώπινα αἰσθήματα ἀπὸ κινούρια τους ὄψη, μὰ τουλάχιστο μιὰ σύγκρουση στ' ἀνθρώπινα πάθη πάνου σὲ ὑπόθετη κινούρια πού κατακυλᾶ σὲ λύση πρωτόφαντη καὶ ἀπροσδόκητη. Γιὰ τοῦτο καὶ παίρνουνε τ' ὄνομα πρωτότυπα.

Ὁ δραματικὸς συγγραφέας ἀπὸ τὸ ἀπλοῦστατο γεγονός τῆς καθημερινῆς ζωῆς· μπορεί νὰ ξεσηκώσῃ τὸ θέατρο, μὴν μπορεί νὰ κρατήσῃ τὴ βάση τοῦ ἔργου του. Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ πῆ πὸς ἔχει τὸ καλύτερο κάθε κοινοσπία καὶ κάθε χιλιεσιπωμένο πρᾶμα νὰ τὸ ξεκαφέρῃ μπροστὰ στὰ μάτια μας μὲ τὴ μουτσούνα τοῦ πρωτότυπου, τόσο χοντρά καὶ τόσο ἀδικιολόγητα, ὅσο μᾶς ἔφερε τὸ κινούριο τοῦ δράμα «Λίνα Δράκα» ὁ κ. Τιμολέων Ἀμπελάς τὴν περασμένη βδομάδα σὸ θέατρο Ἀθηνῶν.

Ἡ σκηνὴ στὴ Ζάκυθο κατὰ τὸ 18 αἰῶνα. Ὁ Ἀντρέας Δράκας δανείζεται ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο τοκογλύφο Σολομώντα Σέρρα δύο φλουριά, μὲ τὴ συμφωνία νὰ τοῦ δώτῃ στὸν καιρὸ τῆς σοδειᾶς χίλιες

λίτρες σταφίδα. Ἡ σταφίδα τὴ χρονιά ἐκείνη παθαίνει ἀνεπάντευχη καταστροφὴ κ' ἡ τιμὴ της ἀνεβρίνει. Ὁ Ἀντρέας Δράκας δὲν μπορεί νὰ ξεπληρώσῃ τὸ χρέος του καὶ ὁ Σέρρας τὸν βρῆνει στὴ φυλακὴ. Σωτηρὴ ἄλλη δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ βρεθοῦνε οἱ χίλιες λίτρες. Ἡ γυναίκα τοῦ Δράκα λαβρίνει τὸ θάρρος καὶ παρακαλεῖ τὸν πλούσιο σταφιδέμπορο Γάμπαρα νὰ τοῦς εὐκολύνῃ αὐτὸς στὴν τέτοια τους περίσταση κρατώντας γιὰ ἀσφάλεια τ' ἀσπρικὰ καὶ χρυσοκρικὰ τοῦ σπιτιοῦ τους. Μὰ ὁ Γάμπαρας μὲ ἄγριο τρόπο διώχνει τὴ γυναίκα τοῦ Δράκα ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ ἀρνιέται νὰ κάμῃ τὴν εὐκολία. Τότες ἡ κόρη τοῦ Δράκα ἡ ὁμορφὴ Λίνα, παίει μονάχη της σὸ σπίτι τοῦ Γάμπαρα ἔκκαφέροντας τὰ πολυτίμα καὶ παρακαλώντας τὸν πλούσιο σταφιδέμπορο νὰ τὰ κρατήσῃ ἐνέχυρα γιὰ τὴ σταφίδα. Μὰ ὁ Γάμπαρας χτυπημένος ἀπὸ φλογερὸ πόθο γιὰ τὴ Λίνα, πλερώνει τὸν ἔβρατο Σέρρα καὶ παίρνει αὐτὸς τὰ δικαιώματα τῆς ἀπαίτησῆς του. Τὸ φανερώει αὐτὸ στὴ Λίνα, διατάζοντας τὸ ξεφυλάκιωμα τοῦ πατέρα της καὶ τῆς γυρεύει γιὰ μόνη πλερωμὴ νὰ συγκλίνη στὴν ἀγάπη του. Ἡ τίμια ὅμως Λίνα πού προτιμεῖ τις μέρες ἐκείνες τὸν ἀγαπημένο ἀρχαϊκωστικὸς τῆς Γραδειῆγο ἀπὸ τὴν ξενητεία, ἀρνιέται μὲ τὰ ὅλα της, καὶ στὴν ἀπελπισία τῆς ἀπάνου σκοτώνει μὲ μαχαίρι τὸ Γάμπαρα. Ὅταν ὁ Φραντζέσκος, ὁ ὑπερέτης τοῦ Γάμπαρα, ξαφνιασμένος ἀπὸ τὸ θόρυβο ἔρχεται σὸ μέρος πού ἔγινε τὸ φονικό, ὁ νοῦς του βρῆνει σὲ ὑπόψιν τὸν ἔβρατο Σέρρα πού ὁ Γάμπαρας τὸν εἶχε κρύψει στὴν πλαγιὴν κάμαρα γιὰ ν' ἀπιφύγη τὸ συναπάντημα τῆς Λίνας, καὶ στὴν ὁρμὴ του ἀπάνου τὸν σκοτώνει. Ὑστερὰ ἡ Λίνα γυρίζει σπῆτι της καὶ δείχνοντας τὰ ματωμένα χέρια της, ξεδιαλύνει τις ὑποψίες τοῦ πατέρα καὶ τοῦ ἀρχαϊκωστικοῦ της πού γύρισε σὸ μετὰξὺ ἀπὸ τὰ ξένα, καὶ πού ἡ ἀργητὰ της τοῦς ἔκκαμε νὰ τὴν ἀδικοβάλουν, καὶ ὁ Ἀστυνόμος τοῦ τόπου ἀκούγοντας τὴν ὁμολογία της πὸς γιὰ τὴν τιμὴ της ἔκκαμε τὸ φονικό, τὴ συχωρᾶ καὶ τῆς δίνει μάλιστα καὶ τὴν εὐχὴ του τάζοντας γιὰ τὴν ἄλλη μέρα τὸ γάμο της μὲ τὸν ἀγαπημένο της Γραδειῆγο.

Ὅλα αὐτὰ ξετυλιγοῦνται μπροστὰ σὸ θεατὴ ἄτεχνα, χοντρά, ντόμπρα. Οἱ σκηνές ξεχωριστές, δίχως κανένα ἐσωτερικὸ πλεξίμο ἀναμεταξὺ τους.

τῆς γαμίξη τὴν καρδιά. Στὴ μαυρισμένη ψυχὴ της σὸν νᾶρχιζε νὰ ξεκόβῃ λιγάκι ἡ συγγοφία κ' ἔπεσε τὸ βράδι μὲ ἀλαφρότερο τὸ νοῦ.

Δὲν εἶχε παρὲι ἀκόμα τὸ πρωτότυπ πού ἐνοιωσε ἕνα χέρι ἀλαφρὰ-ἀλαφρὰ νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα. Ἐνας φόβος τὴν ἔπιασε ὀλόβωλη κ' ἡ καρδιά της ἄρχισε νὰ τρέμῃ. Ἐκκαμε νὰ σηκωθῇ, ἀλλὰ δὲν κουνήθηκε ἀπὸ τὸν τόπο της. Ἐβλεπε ὅλη τὴ δύσχυμη καὶ ἀνοιξε τὰ μάτιν, ἀλλὰ καθὼς εἶταν κουκουλωμένη, γέμισαν σπῆτες ἄχρωμες πού ἔτρεμαν σὸ σκοτάδι. Ἐτέντωσε τὸ λαμὸ γιὰ ν' ἀφουκραστῆ, ἡ σιωπὴ βάρυνε ἀπὸ πάνω της καὶ παραλύσε. Δὲν πέρασε μιὰ στιγμὴ καὶ κάτι κρύο ἀπλώθηκε σὸ γυμνὸ της στήθος καὶ γλιστροῦσε ἀπάνω τόσο μαλακὰ πού δὲν ἔμπορουσε νὰ καταλάβῃ τί εἶταν. Ἀναταράχθηκε καὶ μέσα σὸ σκοτάδι δύο χέρια ἐσφίξαν δυνατὰ τὸ τροφαντὸ κορμί της. Πάληψε γιὰ νὰ ξεφύγῃ, ἀλλὰ γλήγορα τὰ χέρια της κινήθηκαν κ' ἔπεσαν ἀδύναμα. Ἀκουσε μονάχα μιὰ βιαστικὴ καὶ κομμένη ἀναπνοιά κ' ἕνα χέρι πού χάρειψε ὅλο της τὸ σῶμα. Ἀλαφιαστικὴ καὶ τινάχτηκε ψηλὰ κ' ἐνοιωσε κοντὰ της, κοντὰ σὸ στόμα της πὸ βιαστικὴ τὴν ἀναπνοιά καὶ τὸ ἴδιο χέρι σὸν φλογισμένο σίδερο νὰ τὴν σφίγγῃ σὸν νὰ τὴν πνίξῃ.

Ἐμπηξε μιὰ φωνὴ καὶ ἔξαφνα λευτερώθηκε. Κατόπι ἄκουσε ἀλφρὰ καὶ ἀρὰ βήματα νὰ πάνε πέρα καὶ κουκουλώθηκε στὴ γωνιά τῆς κρεβάτιας. Ἐστριμώχθηκε ἐκεῖ καὶ ὡς τὸ πρῶτὸ δὲν τὴν ἔπιασε πιά ὕπνος. Δὲν ἔμπορουσε νὰ συλλογιστῆ πὸση ὥρα πέρασε σ' ἐκεῖνο τὸ πάλεμα καὶ ἔτρεψε σὸν τὸ φύλλο. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τινάζεταν ἐπάνω ξαφνιασμένη, γιὰτὶ τὸ κορμί της ὅλο ἔκκαμε καὶ ἀνατρίχιαζε κ' ἔλεε πὸς ἀκόμα κάτι τρέχει ἐπάνω του χαιδευτικά. Ὑστερὰ τῆς φκινόταν πὸς εἶταν ὄνειρο κ' ἔπικανε τὰ στήθια της, τὰ πόδια της, τὴ μέση της, τὸ κεφάλι της νὰ ἰδῇ ἂν εἶναι σὸν τόπο τους. Κι ὅταν βεβαιώθηκε, δὲν πίστευε ὅτι ἔγινε τίποτα καὶ ἀκόμα, δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ σκεφθῇ καὶ νὰ τὸ εἶπῃ σὸν ἐαυτὸ της. Σήκωσε τὴ βελόντζα καὶ κύταξε ἔξω. Ἡ μαύρη τζιτζιφιά μονάχα φάνταζε σὸν ἔκστερον οὐρανὸ. Στάθηκε ἔτσι κάμποση ὥρα τηράγοντας τ' ἀστρία καὶ πὸ ἤρημ τὴρα συλλογιστικὴ πὸς εἶταν ἐκεῖνος καὶ ἄρχισε νὰ βλέπῃ τὸ πάλεμα ἐξ ἀρχῆς καὶ τὴν ἀγωνία της καὶ νὰ ξεδιαλύνῃ χωριστὰ κάθε κίνηση καὶ κάθε προσπάθεια, ἀλλὰ ὅλα μαζί εἶταν ἕνα χάος καὶ μονάχα σὸ ἀγνὸ της στήθος ἐνοιωσε ἀκόμα τὸ ἀποτύωμα τοῦ χεριοῦ πού ἐσφίγγε παρὰφορα. Κι ὅταν ἔφτασε σ' αὐτὴ

Ο διάλογος μπόσικος, κοινό, χωρίς καμιά έξαρση, σέρνεται σ' όλο το έργο δούλος μιας ψυχρότητας τρομερής. Καμιά λυγία, καμιά θέρμη, κανένα χνάρι άψηλής συγκίνησης. Δημοσιογραφική αντίληψη τής ζωής, κακοπαρμένη φόρμα τής κουβέντας. Ο τρόπος που θέλει να οικονομήσει ο συγγραφέας την ύποθεση του δράματος, πρωτόγονος σαν άπελέκτο ξύλο, και η κεντρική ιδέα που πασιάζει να φουθήσει απ' την άρχή ως το τέλος, άλύγιστη σε βάρβαρη κολώνα.

Και μονάχα το διάβασμα τής παραπάνου ξερής ύποθεσης του έργου, θα δώση μια ιδέα του τεχνητού ζετυλιμού του, τής χωρίς καμιά σημασία κάθαρσης, του χωρίς δικαιολογία δεσίματος τής μιας σκηνής με την άλλη. Ο συγγραφέας θέλησε να μετασφύση δράμα διδαχτικό, και την ώρα που έγραφε κοίταζε τ' αποτελέσματα και πάσκιζε να τ' άδωση σύμφωνα με τους κανόνες. Οι κανόνες τής δραματικής τέχνης κανένας δεν άρνείται πως υπάρχουν, μα έχουνε την ίδια σημασία σαν τους περιφημούς κανόνες τής γραμματικής. Υπάρχουνε κανόνες νεκρής γραμματικής, όπως υπάρχουνε και ζωντανής γραμματικής. Με τους νεκρούς θα μιλήτης κανονικά μα φόρμα, ενώ με τους ζωντανούς την ίδια ώρα που κανονικά θα μιλάς; θα σπαρταράς όλος κι από ζωή. Βέβαια όλη ή ζωή, ή πλάση όλη ένας κανόνας είναι, κι όποιος έτσι δεν το νοιώθει, ίδια την Υπαρξη άρνείται. Και το δράμα που σαν κομμάτι ζωής ξεχωρίζει, κανονικά πρέπει να είναι στεριωμένο.

Μα στη «Λίνα Δράκα» ο συγγραφέας θέλοντας ν' άραξη στους κανόνες, ξέφυγε απ' αυτούς, από έλλειψη τέχνης και γνώσης, και μπήκε μέσα σε δραματικά καλούπια. Έσχασε πως μέσα στον κανόνα γυρίζεις καλύτερος καθώς γυρίζεις; μέσα στην πλάση, όμως μέσα στο καλούπι είναι ο χειρότερος σκλάβος, έτοιμος για να πεθάνει από άσφυξία.

Έπρεπε να θριασέψη ή άρετή (καλούπι) και για αυτό ή Λίνα σκοτώνει το Γάμπρο. Έπρεπε να τιμωρηθή ή κακία (καλούπι) και για αυτό ο Φραντζέσλος χωρίς ψυχολογημένη κρίση, άδικολόγητα, άτρονα, άτεχνα, σκοτώνει τον τοιογύφο έβρατο. Δέ λέμε πως ο θρίασος τής άρετής και τής κακίας το χτύπημα φανερώνονται πάντα σαν έτοιμα θεατρικά καλούπια. Όχι, σ' άλλη περίπτωση μπορεί να στέκονται κι άλλως. Όμως ιδώ ο λόγος για το

έργο του κ. Τ. Άμπελα, που το κινεί το ψεύτικο και το τεχνητό.

*

Να μπορούμε στα καθέκαστα τω σκηνώνε έδικος ο κόπος. Θα τραβούσαμε τα έλαττώματα ένα ένα με το τσιμπίδι, και θα γυρίζαμε γενικά πάλι στις παρατήρησεις που άραδιάσαμε. Όσο για τή γλωσσική μορφή τής «Λίνας Δράκα» μπορούμε να πούμε πως το συγγραφέα τονή πήρε το ρέμα τής δημοτικής μας. Δέ θυμούμαστε άλλο έργο του Άμπελα γραμμένο σε τόσο άπλη γλώσσα. Μα με τοτο δε βγαίνει τίποτα. Το σημειώνουμε μονάχα σε σημάδι τής έποχής μας. Ήθε ο μέρα που πολλοί γράφουνε στη δημοτική, χωρίς και πολλοί ν' άξίζουνε. Μα μ' όλο το γλωσσικό φρεσκάρισμα και ξεαινούργωμα, ή τεχντροπία του Άμπελα δεν άλλαξε και το έργο του νομίζει κανείς πως γράφτηκε με τις ιδέες που βασιλευαν έδω και τριάντα χρόνια, σαν πρωτοφάνηκε στα γράμματα ο συγγραφέας. Πέρσανε τόσα και τόσα από τότες, άλλαξαν γνώμες και τέχνης, φωτίστηκε ή ζωή, το θέατρο γενικά προχώρησε, μα οι βραχνάδες των «Ελληνικών γραμμάτων» δεν παύουν να ύμνολογούνται από τις στήλες του καμρωμένου μας Τύπου και να δαρνοστεφώνονται.

Όμως κάτου από το θύροβο και τή θυμπή δόξα, περνά μια συντηρητικότητα, μια τευπελιά, μια στώχεια, μια άγραμματοσύνη, μια άγαθήτητα μυαλού από έπίσημη κοινώνια, δημοσιογραφία, και κοινή γνώμη που είναι άδύνατο να μη φέρη την αντίδραση.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΕΠΙΝΗΜΑΤΑ

Τα άχραντα περνούν μυστήρια
ξέσκεπος τα κρατεί με φόβο ο λειτουργός
και λέει σκυφτός κάποιες εδίες
θανάτου λόγια και ζωής:
ψυχών άφίνουον γονατισματα
δπου περνούν πίσω και μπρός:
ξυπνά ο σταυρός δπου περνά
ο σταυρωμένος λυτρωτής.

Άθέλητα σκόβω βουβός
σαν από κάποια δύναμη βαλμένος

και προσκυνώ το θάνατο
και τή ζωή μαζί.
Ξυπνά μου εντός ένας σταυρός
κ' ένας ναός έρημωμένος,
κ' ύστερα σβύνει άμύλητα
να πέθανεν ή ζεί;

Ήράκλειο.

M. ΘΕΡΣΙΤΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Προς τον κυρ Γιαννάκη Μελά από Λάρσα τις
13 Μαριού 1825 εις Γιάννινα.

Φίλε,

Δέ σου γένομαι βρατερός από θέλησή μου, μόνα άποτι το χάλιψες μοναχός σου, άφόντις και μ' έκαμες φίλο. Έγώ δεν μπορώ να μη γράψω των φίλων μου κι' άς μη μου γράφουν. Η άφεντιά σου άστούσο περιπλεμμένος σε λογικότες φροντίδες, βολετό να με θυμάσαι σε στιγμές, δπου δεν άδικαίς να μου γράψης κι' όλα. Μον' έγώ, δπου δεν περάχω δουλειές, βρίσκομαι και σε καλύτερη περίπτωση να σου γράφω από κάποτε, για να σε βεδικώνω πως ή φιλική, δπου ένοιωσα άπρηχής για το υποκείμενό σου, είναι πάντα ή ίδια.

Άμ πως επαντύχαινες, στο θεό σου, Μελά, πως δεν ξέρω σωρούς χριτολογήματα! κ' έγώ, άντα θέλω, καθώς και ή άφεντιά σου, δποτε γράφεις; Όστούσο μη στοχαττής πως δεν είναι άληθινή ή άρχή τής γράφης μου; δι γίνεται άληθινώτερη, φίλε, χάρια, πως ήμπεράγα να σου ξηγηθώ με διό λόγια κατά τή συνήθειά μου, δίχως τότες γύρες. Να σου πώ, φίλε, έχω περάχονο δπου δε μου γράφεις. Άχ τούτη μου ή γλώσσα! δε να μη μπορεί ποτέ να κρένη και ψέμα; δπου δε ζημιώνουον κανέναν! Έγώ το είχα δρωλο το γιατρικό της; γιατί ήμπερήγα να τής δώσω ένα καλό μάθμα με τα δόντια, δποτε τής έρχονταν ή όρεξη να πετιέται τόσο έλέφτερα; μόνη χρεάζονταν να μπορώ να πεισμώνω την ώρα, δπου άρτή μου κάνει τα παιγνιδάκια της; και το κακό είναι, δπου το θυμό τον άλησημόνησα με την όλότη!

Άχρεικ περίπτωση τής ηλικίας δπου είναι, φίλε,

1) Δέ βγάνω καλά αν λεί στο χειρόγραφο χαιρετολογήματα.

τή λεπτομέρεια, έκλαψε. Κι άνάμεσα από τα δάκρυα είδε όλη τή ντροπή της κι άπρηγόρητη χάλιθηκε μέσα στη συμφορά. Άγάλια-άγάλια έπεσε σε μια νάρκη δ; το πρωτ που σημανε ο όρθρος.

Ο παπας είχε διαβάσει τον έξάψαλμα κ' έτοιμαζότανε για την έκκλησιά, όταν χτύπησε ή πόρτα κάτω.

— Ρίνα! Ά! γκεμίσου, πνε ιδές ποιός χτυπάει στην πόρτα!

Εκφνίστηκε και παραζαλισμένη με φουσκωμένα τα μάτια κατέθηκε τή σκάλα.

Ένας από το γειτονικό χωριό προκάλεσε την άγιωσύνη του, επειδής μάθανε πως έδω βρίσκεται ο μαστρο-Γληγόρης ο άγιογράφος, να του είπη να πάη στο χωριό να τους διαρωθή την εικόνα τής Παναγίας; γιατί αβριο έχουν πανηγύρι «κ' ήρθα, λέει, πουρνό, γιατί αποδοκδς το μάθμας, κ' έτρεξα να προφτάσω για να σκειστή ή άγια εικόνα.»

Ο Γληγόρης πήρε το δρόμο και τράβηξε για το χωριό, μπροστά ο χωρικτής και πίσω αυτός. Χίλιον λογιών όναιρα κ' έπιθυμίες του βραχνίζαν την ψυχή. Περπατούσε κ' ή νυχτερινή σκηνή έρχότανε σε κάθε βήμα και του μεθούσε τή σκέψη και

του πλημμύριζε το νού. Φανταζότανε μέσα στο σκοτάδι μυστικά το μκλακό προθένο δέρμα, τα σφιχτά σαρκώδη στήθια, το τρυφερό κι άφρατο κορμί και το σπαρτάρισμα τής νιότης που θυμπόφεγγε μέσα του. Με το σκεκούλι στον ώμο γεμάτο χρώματα και πιατάκια και πινέλα και θλιμμένες Παναγιές κι άρχαγγέλους φερωτούς ακολουθούσε το χωριάτη άμύλητος κ' ένα χαμόγελο άνθούσε στο μελαχροινό πρόσωπό του. Του φάνηκε πως τώρα πρώτη φορά άρχισε να μπαίνει στη ζωή και μια χαρά πλημμύριζε τα στήθια του πρωτοαίσθητη. Κι άρχιζε πάλι να βλέπη τή Ρίνα και σχεδίαζε κινούργιο διάδημα και πως θ' αποφάσιζε να τής το είπη το άλλο το βράδι κ' εύρισκε τα λόγια, μελέταε τα κινήματα και δοκίμαζε τις μκτιές μήπως και την τρομάξη. Κ' οι φυσικές του όρμές οι άποκοιμιτιμένες τον κυρίευσαν μέχρι τρέλλης. Κάτι περιεργό όμως είχε γεννηθή μέσα του για αυτήν και του φαινόταν πως είχε λησημονήσει το πρόσωπό της και τα σουσουμία της και μοναχά σαν κάτι που δεν μπορούτε να ξεκαθαρίση του προφταζότανε στα μάτια του νού του. Και τή θυμότανε δπως την είχε κίσθανθη μέσα στην άγκαλιά του την τελευτία φορά και θα ήθελε πάντα σ' ο σκοτάδι να τή φαντάζεται και να τή

βλέπη. Βαθειά του οι μέρες της είχαν χαθή κ' είχαν σθησθή από τή μνήμη του και μονάχα ή βραδιά έκείνη ήταν ή ζωή της.

Σ' όλον το δρόμο πάντα τα ίδια έβλεπε και μελετούσε δπο που έφταναν στο χωριό.

Η Ρίνα έκείνη την ήμέρα σε να ζύπνησε σε άλλον κόσμο. Κάτι την έσογγε μέσα της και δεν μπορούσε να ξεδιαλύνη τί ήταν αυτό. Η μέρα έδιωξε το νυχτερινό της κλάμα κ' ένας πόθος φερούγισε δειλά στα στήθια της. Όλη την ήμέρα έκαμε τις δουλειές τρέχοντες έδω και τρέχοντες εκεί σαν μεθυσμένη κόττα. Δεν ήκουε ούτε τις κτάρες τής πικαλιάς ούτε τις σιωπηλές φοδές του παπα. Κι όταν πήγε να σκουπίση στην κάμαρα του μαστρο-Γληγόρη, ξεχάστηκε κυτάζοντας τα μισοζωγραφισμένα πρόσωπα με τις μακριές και ίσιες μύτες και τις χαμηλοβλεπούσες και μακροβλεφαρες μωρφές. Έγύρισε κ' είδε όλες τις εικόνας και κανοντες το σκυρό της μπροστά στο Χριστό άνκοπάστηκε την εικόνα. Εκνέλιανε το σταυρό της κ' είπε μέσα της: «Πολύ κάθισα έδω μέσα και κολάστηκα.» Και βγήκε για να μη ματικπατήση.

Το βράδι πλάγιασε κάπως ήσυχώτερη από την ήμέρα, άλλ' έμακ πήρε να κλείση το μάτι της, νό-

τὰ γεράματα καὶ γεράματα ξεχωριστά, ἀνοστα, σὺν πῶς μοῦ φαίνονται τὰ δικά μου. Μὴ θαρρεῖς νὰ ονομάζω ἀχρεῖα τὰ γεράματα ἀποτὶ δὲν μπορῶ νὰ θυμῶσω! Μόνε καθὲ ζωντανὴ αἴσθησι νεκρώνει σὲ τάφῳ τὴν ἡλικία καὶ μνήσκουν κατὶ κρύες κρύες αἰσθησεσ, ὅπου τὲς λίμε φρονιμάδες. Ἐγὼ πιστέω, πῶς ἦταν καλλίτερα ταϊριασμένο νὰ τὲς λέγαμεν!) νεκρομάδες τοῦ μυαλοῦ, ἀφορμῆς ὅπου, καθὼς ὅλεσ οἱ ἄλλες αἰσθησεσ τῶν γερόντων ἀδυνατοῦν καὶ νεκρώνονται, ἔτσι ἀδυνατᾷ κ' ἡ αἴσθησι τοῦ μυαλοῦ κ' ὅσα τὰ στοχαζόμεστε ἀποτελέσματα γνώσεσ, εἶναι ἀποτελέσματα παιδικακίας ζούριας· μὲ τὴ διαφορὰ ὅπου τὸ παιδί ἀνηφορᾷ τὴ σκάλα τοῦ μυαλοῦ κ' ὁ γέροντας τὴν κατηφορᾷ.

Ἐβρω, ὅπου θέλα μοῦ εἶπε, δὲν εἶχεσ ἄλλο ἀπὸ παιδικακίας καὶ γεροντίσεσ ζούριασ γιὰ νὰ μοῦ γράψῃς! Νὰ σοῦ εἶπῶ τὴν ἀλήθειαν, φίλε, ὁ καθολικός μου σκοπός ἦταν νὰ σοῦ γράψω, κ' ἀπὸ πῶς ἦρθε ὁ λόγος ἔτσι, μήτ' ἐγὼ ἀπεικάζω. Ὡστόσο δὲ σὲ πειράζει, γιατί μήτε παιδί εἶσαι, μήτε γέροντας· ξέρεις ἀκόμα ὅπου οἱ ἰδέες συγκρατιοῦνται μιά τὴν ἄλλη σὺν εἰ χαλκίδεσ τοῦ ἄλλουσσο κ' ἡ μιά ἰδέα φέρει τὴν ἄλλη, σὺν πῶς, ἔντα νὰ τραβήσῃσ ἕνα χαλκὸ ἀπὸ τὸν ἄλλουσο, ἐκεῖνοσ σέρει τὸ δέφερο, ὁ δέφεροσ τὸν τρίτο, κ' ἔτσι ὡσ τὸ τέλος. Ἐγὼ σημάδεψα τὲσ ἰδέεσ μου καθὼς ἔρχονταν, δίχως νὰ τὲσ διαλέξω, ἀφορμῆς ὅπου γράφω πρὸσ φίλον, ὅπου ξέρω πῶσο γνοιάζεσαι νὰ μὲ συμπαθεῖ στὴν καρδιά σου καὶ νὰ τὲσ βρῖσκει μύριεσ πρόφασεσ γιὰ διαφέντεψή μου.

Κι' ἀληθινὰ ἡ καθαρὰ φιλία εἰς τάφῳ γνωρίζεται, ὅπου ὁ φίλοσ νὰ συμπαθεῖ τὸ φίλο καὶ νὰ μὴ βάνῃ μὲ τὸ νοῦ τοῦ γιὰ τὸ φέρσιμο τοῦ φίλου τοῦ, ὅπου πολλὲσ φορὲσ δείχνει ἀλιώτικο ἀπ' ὅ τι εἶναι σωστά. Μὴ στοχαζεται πῶσ δὲ σὲ προ2)

1) Μπορεῖ λέγαμαν.

2) Ἐδῶ σῶνεται τὸ κολεῖδὸ χειρόγραφο.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (μὲ εἰκόνεσ τοῦ κ. Ν. Λύτρα).

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΛΕΩΣ (μὲ εἰκόνεσ τῆσ Κασ Σοφίασ Λασκαρίδη).

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτί καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο. Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆσ «Ἐστίασ» δρ. 3,50.

μισε πῶσ κάποιουσ ἔρχεται σιγὰ-σιγὰ. Ἀφυκράσθηκε κάμποση ὄρα καὶ δὲν ἄκουσε τίποτα. Ἐκαμε πάλι νὰ κοιμηθῇ, ἀλλὰ δὲν τὲσ ἔρχόταν ὕπνοσ. Τὴν ἔπιασε μιά στενοχώρια κ' ἐστριφογύριζε κάτω ἀπὸ τὴ βελόντζα καὶ δὲν ἠσύχαζε. Περνοῦσε ἡ ὄρα ἀτέλειωτη. Ἀλλήταν τὰ πρῶτα πετεῖνια κ' αὐτὴ μὲ κλεισμένα τὰ μάτια ἀκόμα ξαγρπνοῦσε. Σηκωνότανε ν' ἀφυκραστῇ τριγύρω καὶ πάλι ἔπεφτε. Δὲν εἶχε ἀνάκαρα. Ἐκραζαν τὰ δεῦτερα πετεῖνια κ' ἀκόμα δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ τί εἶχε καὶ τῆσ ἔφευγε ὁ ὕπνοσ. Ἐπῆγε ὁ νοῦσ τῆσ στὴν καημένη τὴ Βγένωσ πού τὴ χώρισε ὁ ἀρραθωνικακικός τῆσ, γιατί ἔμαθε πῶσ κάποιουσ τὴν ἐφίλησε τὴ νύχτα στὴ βρούση πού πῆγε νὰ πλύνῃ κ' ἔφερεν μπροστά τῆσ ὅλα τὰ περιστατικὰ αὐτοῦ τοῦ ἀρραθῶνα, τὴ χαρὰ τῆσ Βγένωσ, τὸ κμαζωμά τῆσ στὸ χορὸ τῆ Λαμπρῆ—ἄχ! πῶσ ἔλαμπε τὸ πρόσωπό τῆσ! καὶ κατόπι τὸ χωρισμό τῆσ τὸν ἀναπάντεχον καὶ σταματοῦσε.—Τὶ καθομαι καὶ βάνω μὲ τὸ νοῦ μου ἡ ἀμοισῆ! συλλογίστηκε καὶ ξανά ἀφυκράσθηκε. Τὴν ἔπιασε πάλι ὁ φόβοσ τῆσ περασμένησ βραδιῆσ καὶ κουκουλώθηκε μῆσ στὸ στρώμα. Δάγκασε ἀξάφνα τὰ χεῖλιτῆσ καὶ κοκκίνισε ὡσ τὴν ψυχὴ τῆσ, γιατί ἔνοιωσε πῶσ ὅτι κατὶ καρτεροῦσε

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ δρ. χρ. 12 1/2

Γιὰ τὲσ ἐπαρχίεσ δεχόμεστε καὶ τρίμηνεσ δρ. τὴν τρίμηνα) συντρομέσ.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆσ ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μασ στὴ διπλὴ τιμῆ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισκία (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸσ Τροχιδρόμου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸσ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ κισκί Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐστίασ Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Φανάρι δίχως φῶσ—Τὸ μποικοτάζ—Ἄξιουσ συμπαθείασ!—Ὁ κ. Ποριώτησ—Οἱ μπακαλολόγοι.

ΚΑΠΙΟσ πού διάδασε στὲσ ἔφημερίδεσ τὲσ γιορτέσ καὶ τὰ πανηγύρια πού γινῆκανε στὴν Πόλη, στὸ Πατριαρχεῖο, γιατί εὐδόκησε ὁ «σοφὸσ» καὶ ὁ «ἀστροφόσ» κ. Μιστριώτησ νὰν τὰ ἐπισκεφτεῖ, εἶπε:

—Ταϊριασμένο συναπάντημα αὐτό. Ἡ Ἀττικὴ μούχλα συναπαντήθηκε μὲ τὴ Βυζαντινὴ μούχλα καὶ τὸ Ἔθνοσ σῶθηκε πιά.

Κι ὅταν αὐτόσ ὁ κάπιουσ διάδασε πῶσ στὸ Φανάρι χειροτόνησε ὁ Πατριάρχησ τὸ Σοφὸ ἀρχιερεφρενδάριον καὶ ἀρχιεφουγγολοκάριον καὶ ἀρχικαγκελάριον, ξεφόνισε:

—Μὰ ἐπιτέλουσ αὐτὸ τὸ περιφῆμο Φανάρι θὰ μένει αἰώνια στὸ σκοτάδι καὶ δὲ θὰ χαρεῖ κ' αὐτὸ λίγο φῶσ:

Τέτια, φαίνεται, θᾶναι ἡ μοῖρα τοῦ Ἔθνουσ μασ. Νὰν τὸ πολεμοῦνε λυσσασμένα ὁ Καλόγεροσ κ' ὁ Σκολαστικὸσ. Ὁ Βούργαροσ κ' ὁ Τούρκοσ, ὅα νὰ λέμε. Τὸ Σκοτάδι καὶ ἡ Πρόβληψ.

*

καὶ δὲν ἔρχόταν. Ἀναψαν τὰ μάγουλά τῆσ κ' ἡ ντροπὴ τῆσ σάφρισε καθὲ σκέψη κ' ἐνέργεια. Κουρασμένη καὶ παραδαρμένη τέλος ἐπλάγιασε.

Τὸ ἄλλο βράδι ἄρχισε ὁ κίντυνοσ τῆσ παπαδιάσ καὶ ξαγρπύνησε κοντὰ τῆσ ὅσο πού ξεγέννησε. Τὴν ἄλλη μέρα καὶ τὸ βράδι ἀπὸ τὲσ φωνέσ καὶ τὸν κόσμο δὲν τῆσ ἔμεινε καιρόσ νὰ κλειστῆ μῆσ τῆσ καὶ νὰ μείνῃ μοναχὴ μὲ τὸν ἑαυτὸ τῆσ. Ἀσημονήθηκε μῆσ στὴν ἀντάρα.

Ὁ ἀγιογράφοσ ἐφκείασε τὴν εἰκόνα καὶ τὸν κρατήσανε καὶ στὸ πανηγύρι, κατόπι μιά φορὰ πού ἦρθε ἔκατσε κ' ἐφκείασε καὶ κατὶ ἄλλεσ εἰκόνεσ καὶ τὴν τέταρτη μέρα γύρισε. Ἐπῆγε καὶ κλεισθηκε μῆσ στὴν κάμαρά του δλη τὴν ἡμέρα κυτίζοντασ ἀπὸ τὲσ χαραμάδεσ καὶ ἀκοῦοντασ προσεχτικὰ καθὲ περπατησιὰ ἔξω στὴν κρεββάτα. Ἐδινε μιά πινελιά στὴν εἰκόνα καὶ πάλι αὐτιαζότανε ν' ἀκούση τὸ γνώριμο πόδι νὰ βαρπατάτῃ στὰ γερά. Ἐωσ ὅπου ἔφτασε τὸ βράδι. Μέτρησε τὲσ ὥρεσ, λογάριασε τὰ λεπτά, ἄκουσε νὰ περᾶν οἱ στιγμέσ ἔσο νὰ πάρῃ ἡ νύχτα καὶ μιά ἀνυπομονία τὸν κυρίεψε. Ἐσθῆσε τὸ καντήλι κ' ἀνοιξε τὰ παραθύρια διάπλατα. Ἄλαφρὸ κέρακι κανούριζε τὰ φύλλα τῶν δέντρων τοῦ κήπου κ' ἐκεῖνα ἀνάσαιναν ψιλοφτερουγίζοντασ.

ΚΑΙ τὸ κάτω κάτω, τί εἶναι τὸ μποικοτάζ πού κήρυξαν τελευταῖα οἱ Τούρκοι στὴ Σμύρνη κ' ἄλλοι στὸ Ἑλληνικὸ ἐμπόριο, μπροστὰ στὸ μποικοτάζ πούχει κηρύξει χρόνια καὶ χρόνια τῶρα ὁ Καλόγεροσ κ' ὁ Σκολαστικὸσ, συμμαχώντασ μὲ τὸ ἐπίσημο Κράτοσ, στὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ;

*

ΠΡΕΠΕΙ νὰν τοῦ γίνει ὑποδοχὴ ἐνθουσιώδικη τοῦ Βασιλιά σὰ γυρίσει ἀπὸ τὴν Εὐρώπη γιατί, λέει τὸ Ἐμπρός»,... «κατέστη ἄξιουσ συμπαθείασ».

Μπορεῖ. Νὰ δοῦμε ὅμασ πότε καὶ πῶσ θὰ «καταστῆ ἄξιουσ συμπαθείασ» κ' ὁ Ἀθηναϊκὸσ τύποσ, πού μὲ τὰ τέτιτ του φερσίματα μόνο ἄξιουσ γιὰ γέλια κατάντησε.

*

ΜΕ χαρὰ δηλώνουμε στοῦσ ἀναγνώστεσ μασ πῶσ ἀπὸ τούτη τὴ βδομάδα πιάει ταχτικὴ δουλιὰ στὸ «Νουμά» ὁ κ. Ν. Ποριώτησ. Τὶ σημασία ἔχει γιὰ τὸ «Νουμά» ἡ τέτιτα διαλεχτὴ συνεργασία, θὰ φανεῖ σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ τὸν καιρό. Δὲ συνειθίσκαμε νὰ λέμε σ. Συνειθίσκαμε νὰ δ ε (χ ν ο υ μ ε. Καὶ θίρῆσομε οἱ ἴδιοι οἱ ἀναγνώτεσ μασ νὰν τὸ δοῦνε καὶ νὰν τὸ μελεγήσομε πῶσ δύναμη καινοῦρια ἔδωσε στὸ «Νουμά» ἡ ταχτικὴ συνεργασία ἐνὲσ τέτιτου διαλεχτοῦ φιλόλογοσ, καλοσυνειδήτου ἐργάτη καὶ ἠθικοῦ, κυριολεκτικὰ ἡ θ ι κ ο ῦ, ἀβράπου.

*

ΟΡΙΑ δὲν ἔχει ἡ μπακαλοσύνη. Μὲ ἀναγκάτησ διαβάσαμε στὲσ ἔφημερίδεσ τὴν ἀκόλουθῃ ρεκλημά γιὰ κάπιο νιόφαντο περιοδικὸ:

«Εἰσ τὸ τεῦχοσ τοῦ Ἰουλοῦ παρουσιάζεται ὅτεσ» ἀπὸ ὑπερδρακετῆ ἀποχρῆν ἀπὸ πάσησ λογοτεχνικῆσ δράσεωσ ὁ γνωστὸτατοσ λογοτέχνησ κ. Μ..... γράφων κριτικὴν ἐπὶ τῶν ἐκδοθέντων κατὰ τὸν μῆνα Μάιον φιλολοκικῶν ἔργων».

Πρόκειται γιὰ γνωστὸτατο λόγιο πού δέκα χρόνια κ' ἀπάνου εἶναι βυθισμένοσ σὲ πνευματικὸ σκοτάδι καὶ πού ὅσο: τὸν γωρῖσανε τότεσ κ' ὅσοι τὸν βλέπουμε σήμερα στοῦσ δρόμοουσ νιώθου τὴν καρδιά τουσ νὰ σφίγγεται καὶ τὰ μάτια τουσ νὰ νοτίζονται.

Κι ὅμασ ἡ μπακαλοσύνη δὲ δίσταζε, βλέπετε, νὰ ξεμεταλλουσεῖ καὶ τὴ τυρορὰ του ἰκόμα.

Ὅρῆ, πού κατηγνῆσανε! πούλεγε ἄλλοτεσ ὁ μπακαρίτησ Γιάννησ Κιμπούρολοουσ.

ΚΑΤΑΔΙΚΟσ*

Φωνάζκαμε, μᾶσ πῆρ' ὁ κόσμοσ πρέφα κ' ὁ κόσμοσ δουλειὰ δὲν ἔχει καὶ δουλειὰ γυρέσει. Πηγαίνονρχοῦντανε γειτόνιστεσ, λαδικὰ, ἀκάλεστεσ μεσολάβεισ, λόγια σ' ἐμᾶσ, λόγια σ' ἐκεῖνεσ· νὰ ἔτο' εἶπανε γιὰτὰ σῖνα, νὰ ἔτο' εἶπανε γιὰ τὸ γιό σου»

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ περασμένο φύλλο.

Μιὰ κρυάδα μπῆκε μῆσ κ' ἀνατρίχιασε. Κάτω στὸ δρόμο κάποιουσ ἀγωγίκτησ περνοῦσε νὰ πάη νὰ ποτίτῃ τὸ μυλάρι του στὴ βρούση. Τὰ βήματα ἀκούσανε ἔξω μῆσ στὴ σιγὴ καὶ τὸ κυρτὸ τοῦ μουλαριοῦ ἔχυνε στὴ νύχτα πκραπνεμένα κ' ἀριὰ κουδουνίσματα. Τ' ἄκουσε νὰ χάνεται πέρα στὸ δρόμο καὶ τὸ κουδούνισμα νὰ σθῆνεται πίσω ἀπὸ τὰ σπῖτικα. Μακριὰ φάνταζε τὸ φιλό καμπαναριό, μακρῆσ κια στὸν ἑξάστερον οὐρανὸ κ' ἕνα πεφτάστρι γλίστρησε καὶ κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὸν τροῦλλο, κατόπι πάλι φάνηκε ἀνάμεισα τὲσ κμαρέσ καὶ σθῆστηκε κάτω στὰ ἀκροῦρανα.

Στάθηκε στὸ πκράθυρο κάμποση ὄρα κυτίζοντασ ἔτσι ἀόριστα χωρὲσ νὰ βλέπῃ τίποτα. Κατόπι ἀνοιξε τὴν πόρτα, ἔβαλε τ' αὐτί του, τὴν ἔκλεισε καὶ πάλι γύρισε. Ἀναψε τὸ καντήλι, στάθηκε μιά στιγμή καὶ πάλι τῶσθησε. Πῆγε ὡσ τὴν πόρτα ἀλαφρὰ ἀλαφρὰ κ' ἔπιασε τὸ μάνταλο τόσο σιγὰ πού εἶταν ἀδύνατο ν' ἀνοιζῇ. Τέλοσ ἀνοιξε, ἀλλὰ ἔτριξε τόσο πολὺ πού γύρισε πάλι, πῆγε ὡσ τὸ πκράθυρο καὶ κατόπι σὺν νὰ πῆρε κάπιοα ἀπόφαση πετάχτηκε ἔξω στὴν κρεββάτα. Σὲ μιά γωνιά κμύριζε ἕνα κουβαριασμένο πκᾶμα στριμωχτὰ στὴν κῆπο. Ἐκαμε δυὸ βήματα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀκρῆ ἕνα

αλίμονο, μας έκαμαν άνω κάτω. Και τό παραξένο εκεί πού ή μάνα μου εΐτανε σέ κάθε άλλο ζήτημα τόσο γνωστικά, κι όλα τά 'εαζε σέ μιάν τάξη, σ' ένα δρόμο μέ τό κεφάλι της, σ' άφτό τό ζήτημα παθαινόταν τόσο, πού άφινε τόν έαφτό της άδιαφέντερο αγνώστια στην κκοβουλιά του κόσμου.

Και νά δείτε, πού είχαμε συνηθίσει στά καθγαδάκια, κ' έτσι άν πενούσε καμιά μέρα άνάμεσα στή βδομάδα χωρίς νά λογοφέρουμε, εΐτανε σάν άνοστη.

Μά ή μάνα μου τό 'χε πάρει πολύ από καρδιάς και στά ύστερά άρχισε νά μέ καταριέται, νά μή διώ χάρη και προκοπή μ' έλεγε πώς δέ μ' έχει γιό της, κ' έβαλε όλα της τά δυνατά νά μέ χωρίσει από τήν αγάπη μου. Έγώ όμως όλ' άφτά τά 'παίρνα βερεσέ άπ' τό 'να τ' άφτί μου έμπικιναν κι άπ' τ' άλλο έβγαίναν. Και μιιά βραδιά, πού ή γριά μέ θυμωσε παραπάνου, σηκώνομυ και πάω στίτι τής αγάπης μου νά δώσω πίσημα άραξώνα. Τι θά κάνεις; είπα μέ τό νού μου, άμα βρεί τά πράματα ξετελειωμένα, θέλει δέ θέλει, θά παραδεχτεί.

Μά έκαμα τό λογαριασμό χωρίς τόν ξενοδόχο. Σάν πήγα κεί, βλέπω από μέρος τής πεθεράς μου, θέλεις πεις, μούτρα· βλέπω τήν κόρη δακρυσιμένη. Κατάλαβα πώς είχαν τσακωθεί γιά τό ίδιο ζήτημα.

— Μά τί και τεις τά ίδια έχετε; τίς λέω, ή συχάστε λοιπόν κ' ήρθα νά σά; δώσω άραξώνα.

— "Οχι, παιδί μου, μου λέει άπότομα ή μάνα της, νά σού τό πώ όρθά κοντά· έγώ τέτοια παιδικασία πράματα δέν τά θέλω, δέ θά παίξουμε τίς κοσκίες, κάμε τή γνώμη τής μάνας σου κ' ύστερα έλα νά σού δώσω τή θυγατέρα μου. Δέν μπορώ έγώ νά πικροκαταριέτ' εκείνη κατόπι και νά χτυπούν οι κκατάρες στό κεφάλι τό δικό μου και τής κόρης μου· μάνα είναι, σάν είναι μέ τήν έφκή της, καλές είδεμή, ξέρε το, δέ σού δίνω τήν κόρη μου.

Θάρραφα, πώς μέ περιχύσανε μέ κρυό νερό. — Έδώ τά μπλέξαμε, είπα μέσα μου. Δέν τό 'λπίζα έτσι, έφυγα έφτός άπ' εκεί, σάν τρελός.

Η ώρα εΐτανε κάμποσο περασμένη, κ' ένα σκοτάδι, τό δάχτυλό σου δέν έβλεπες. Περπατούσα και συλλογίζομουν, συλλογίζομουν κί περπατούσα· μηδέν τί κάνω ήξερα, μηδέν πού πάω. "Οτα σήκωσα τό κεφάλι μου, είδα πώς είμουνα πιά στό περίγυαλό του λιμανιού μας. Κ' εΐταν εκεί μπροστά μου στή σειρά τέσσερες-πέντε βάρκες, πού σιγονιούσαν άπ' τή φουσκοθαλασσιά και θαρρούσες, πώς σού 'λε-

γαν «έλα, έλα». Χωρίς νά τό καλοσυλλογιστώ τι νάχτηκα πιά σέ μιιά βάρκα· κάθησα στην πρώτη κι άρχισα νά παίρνω και νά δίνω μέ τό νού μου τά γενούμενα. Τι νά κάνω; ή γριά μου γιά νά παραδεχτεί εΐταν άδύνατο, ή μάνα του κοριτσιού μου τό 'κοψε μέ τό μέλι· έβλεπα μπρός γεμενό και πίσω ρέμα.

— Θα φύγω, είπα μέσα μου. Πρέπει νά πάρω τά μάτια μου νά φύγω μακριά, σέ τόπους ξένους, νά πνίξω τόν πόνο μου· έδώ δέν είναι πιά γιά μένα, κανείς δέ μ' αγαπά, κανείς δέ μέ νιώθει. Θα φύγω κι όπου μέ βγάλει ή άρη.

Άξαφνα μου κατεβαίνει μιιά ιδέα: λύνω τό πρυμύσιο, τραβώ τό σίδερο τής βάρκας, βάζω τό τιμόνι, άνοίγω τά πανιά και... από δω πάνε κι άλλοι. Προτού νά τό καλονιώσω, είμουνα δύο μίλια μακριά στό πέλαο. Τόν είχα πρίμο κ' ή βάρκα μου έτρεχε σά βαποράκι.

Κι άρχισα τώρα νά συλλογιόμυ τ' εΐταν άφτό πού έκαμα· γιάτί νά φύγω; δέν εΐτανε δά και τόπο τρηγικό τό πράμα! δέν παντρέφτηκε, δέν πήρε άλλον, πάλ' έμιν' αγαπούσε, όλα μπορούσαν νά σιάξουν μέ τήν ύπομονή. Και τί λογιά φεβγίό εΐταν εκείνο; Πόσο χαμένος γίγεται' ο άνθρωπος από καμιά φορά. Σκέφτηκα νά γυρίσω πλώρη, μά θά 'χα τόν άέρ' από μπρός και θά 'φτανα στό λιμάνι μας κα ταμσήμερα· μου 'ρθε σά ντροπή· ποιός άκούει του κόσμου τίς έγνοιες!

— "Ας τραβήξω, είπα, κι έτσι γίνεται.

Κ' έτσι τό πουρνό πουρνό έφτασα σέ στεριά κι άραξα μπρός σέ μιιά χώρα. Έφτός άμα πάτησα τό πόδι στή στεριά ήρθε ο λιμεναρχής μ' ένα χωροφύλακα κοντά μου.

— Τά χαρτιά σου, μου λέει.

Τί χαρτιά και τί κολοκύθια! κι από πού θά τά 'χα γώ τά χαρτιά;

— Δέν έχω· του λέω.

— Από πού έρχεσαι;

Του είπα τήν πατρίδα μου.

— Και γιάτί 'ρθες έδώ;

— Γιάτί... Γιά σεργιάνι.

— Για σεργιάνι; μονάχος και τέτοιαν ώρα;

Δέ μου καλοφαίνεται. Γνωρίζεις κανέναν έδώ;

— "Οχι.

— Τότε κάνε τόν κόπο νά μ' ακολουθήσεις.

Πήγα κατόπι του όχι και τόσο πολύ φκαριστημένος, μά και τί άλλο μπορούσα νά κάνω.

Μέ πήγε στό λιμεναρχείο και βάζοντάς με σέ μιάν κάμαρα, άφισε κοντά μου κ' ένα χωροφύλακα. — Κάθου έδώ τώρα, μου λέει, κ' ύστερα τά λέμε.

Και τότε κατάλαβα πώς μ' έβαλε κράτηση. Δέν μπορώ νά πώ, πώς άπόμεινα και πολύ άτάραχτος. Μά κατόπι σκέφτηκα, πώς άμα γίνουν οι χρειαζόμενες διατύπωσης και καταλάβουν ποιός είμαι, θά μ' άφίσουν· τό πολύ πολύ μπορεί νά πλερώσω κανά πρόστιμο, τί άλλο; Τι έκαμα και τί θά μέ κάμουνε; Θέλησα ν' άνοίξω κουβέντα μέ τό ρύλακά μου, μ' άφτός, φαίνεται, εΐτανε παραγγελμένος νά μή μου πεί τίποτε, και σάν τό κατάλαβα, έπαψα νά τόνο ρωτώ. Περίμενα νά 'δω τό τέλος.

Είχε περάσει τό μεσημέρι κι άρχισε νά σφίγεται ή καρδιά μου φοβερά.

— Τι μ' εκλεισαν έδώ μέσα; τί θέλουν από μένα; τί τούς έκαμα; "Ας κάνουν τί θά κάνουν κι άς μ' άφίσουν νά 'δω τή δουλειά μου.

Τώρα πιά είχα μετανοιώσει στά καλά γιάτί νά μή γυρίσω πίσω· και πού νά 'ξερα τά ύστερά μου! "Ο φύλακας μου 'φερε νά φάω ψωμί και τυρί· άγκαλά και δέν είχα όρεξη, έφριξα λίγο μέσα μου, γιά νά πιάσ' ή καρδιά μου. Θέλησα νά τόν πλερώσω και δέν παραδέχτηκε μέ κανέναν τρόπο· άναψα λοιπόν ένα τσιγάρο και πάντεχα τήν τύχη μου.

"Επεσα τότε σέ μιάν παράλυση, σέ μιιά νάρκη σωματικιά· μά ο νούς δούλεβε. Συλλογίζομουν τή θέση μου. Πού είμουνα έχτες τέτοιαν ώρα; Πόσα όνειρα γλυκά έπληθα μέ τή φαντασία μου; κ' ύστερα ο; τό βράδι πώς σκορπιστήκανε σέ μιιά στιγμή μ' εκείνη τήν παράλογη άνητη τής μάνας της. Θυμόμουν τά γενούμενα τής περασμένης νυχτιάς· έρχόντανε στό νού μου μέ τή σειρά ένα ένα, ζωερά ζωερά, και θυμωνα μέ τόν έαφτό μου γιά τήν κουταμάρα μου, πού χωρίς καμιάν άφορμή πάθινα άλάκερη "Οδύσσεια· και ποιός ήξερε ακόμα.

Κ' εΐτανε πιά τό μεσημέρι περασμένο όταν άκουσα μιιά δυνατή σφυριγματιά βαπορισύ. Εΐταν τό βαπόρι, πού ήρχονταν άπ' τήν Πόλη και πήγαυε στην πατρίδα μου. "Αν είμουνα έλέφτερος, θά 'μπικινα μέσα του, θά 'δενα κατόπι του τή βάρκα και θά γύριζα πίσω στή μάνα μου, στην αγάπη μου, στά δύο άφτά όντα, πού τόσο μισούντανε συναιμαζύ τους και πού τόσο έγώ τ' αγαπούσα. Θα πήγαινα, κι έτσι ήθελε άς έλεγε ο κόσμος. Μά τώρα πώς νά

σκούσμα μικρού παιδιού σάν νιαούρισμα γρατσούνισε τή μαλακή γαλήνη τής νυχτιάς. Στή μεση τήν ταράτσα κικαλίασε τό κορμί του σάν δέντρο ξερό στην έρημιά. Από τήν άκρη τής γωνιάς άξαφνα σηκώθηκε εκείνη και τριβοντας τά μάτια κίνησε πρós τή φωνή. Κουτουλώντας πάει ως τή μεση και δτι ήθελε νά προσδιαβή άπτό τό όρθό άγκλημα δύο χέρια τήν άρπαξαν μέ όρμη κ' έπεσε στην άγκαλιά τους. Ένα φιλό άναστένασμα πνίγηκε στό λαιμό της κ' οι δύο μαζί παραδέρνοντας κυλίστηκαν άπάνω στό φρενό στρώμα.

Η ήσυχία βασιλέψε παντού. Τό σκούσμα του παιδιού είχε πάψει πιά και στά δέντρα του κήπου άποκοιμήθηκε τό άλαφρό άεράκι κι αυτά είχαν κρατήσει τήν άναπνοιά τους. Ένα σκράκι σταμάτησε μέσα στην καρδιά του νταρεκιού τή δουλειά του και μιιά σαρνταποδαρούσα κκατεβαίνοντας τόν τείχο στή γωνιά άλλαξε δρόμο και στην κόψη στάθηκε περιμένοντας. "Ολα σά νά είχανε σταματήσει μιιά στιγμή και δέν άκούότανε παρά τό σιγανό και βιαστικό άγκομαχητό τής σάρκας στή σκοτεινή γωνιά.

Δ

Έκείνες τίς ήμέρες ο άγιογράφας έλαβε ένα

γράμμα από τό σπίτι του. Τούγραφαν πώς ή νύφη πάει καλύτερα και πώς σέ λίγην καιρό θά πάει νά τήν πάρουν από τό μοναστήρι και καλώς θά εΐταν νάχρόταν κι αυτός τώρα αΐτου παρόκει. Κεραυός έπεσε μέσα στην ψυχή του. Έκείνο πού νόμιζε ως τά χτες εύτυχία εΐταν ή δυστυχία του κι αυτή είχε κάμει τόσο μεγάλο κακό σέ μιάν άθώα και δυστυχισμένη ύπαρξη. Είχε λησμονήσει τόσον καιρό τή γυναίκα του πού εΐταν πεθαιμένη γι' αυτόν από τήν ήμερα πού έφυγε από τό σπίτι του. Και τώρα του παρουσιαζότανε σά νά εΐταν γιά πάντα δεμένος στής κόλασης τήν πόρτα. Και δέν περιόριζε στιγμή νά μή συλλογιστή και τή Ρίνα πού τούρχότανε νά κλάψη μέ τή συμφορά της. Άμυδρά κάπως είχε περάσει από τό νού του ή ιδέα του γάμου μ' αυτήν, αλλά δέν κατώρθωνε νά παραστήση μέσα του καθάρ τήν άνάγκη αυτή. Μιά άμέλεια πάντα είχε δείξει σ' αυτό τό ζήτημα και βριστότανε καμιά φορά νά έπιμείνη. Σιγά-σιγά όμως έσο περκαβσε ο καιρός τόσο δυνάμωνε μέσα του αυτή ή σκέψη και τώρα μέ τό γράμμα ξεκαθάρισε γιά πάντα ή άνάγκη αυτή. Άλλά συγχρόνως βρισκότανε κλεισμένος μέσα σέ φυλακή πού τής έβγαλαν όλον τόν άέρα και τόν ήλιο. Κ' έπεσε σέ μιιά μελαγχολία άλάλητη.

Προσπαθούσε νά όρίση τί ήθκανε μέσα σ' αυτόν τό λάκκο πού βρέθηκε μπερδεμένος κ' ένα άνάθεμα πρώτη φορά γέμισε τό νού του σάν βλαστήμια. Άλλά πάλι μετανόησε γιά τό θυμό του και ήμέρεψε. Άφηνόταν έμωσ μέσα στους λογισμούς και παραδερνε χωρίς νά βρη κανένα τέλος. Μέρης βάζαζε αυτό τό βασάνο. Είχε φύγει πιά από τό χωριό τής Ρίνας κ' έτρεχε σά τριγύρω χωριά χωρίς νά του φύγη κ' ή έγνοια τούτη. Κι ακόμα ποτέ του δέν άποφάσιζε νά πάη νά ματαίωη τή Ρίνα: κάθε μέρα τόλεγε κι άρχίναε νά τόν εύφραίνη ή κατάγλυκιά ένθύμηση τής βραδιάς εκείνης, αλλά γλήγορα λητμονούσε τήν πρώτη σκέψη και τόν ταραγνούσε τό πρόβλημα του γάμου.

Είχαν περάσει τρεις μήνες πού μιιά μέρα πηγίνοντας από ένα χωριό σ' άλλο σταμάτησε στό δρόμο νά ξεδιψάση καμένος από τό λιούρι του μεσημεριού. Έσκυψε νά πιη σέ μιιά δροσοπηγή πού έβγαυε άνάμεσα τά βάρτα του λάκκου από χαμηλό χριστόν τοίχο. Τό νερό δέ φινιότανε καθόλου, αλλά τό σιγανό μουρμούρισμα στά πλυμένα δλόγυρα χαλίκια τής ρεματίας άναδινότανε γλυκό και γελαστό κάτω από τά φουντωτά λειψόφυλλα χαμώδεντρκ. "Ο Γληγόρης άναμέρισε τά κλαριά και όρόσισε τ'

κάμω ; - Αί, είπα, άφτό δέν είνκι τό τελεφταίο βα-
πόρι, πού περνάει από 'δω γιά τόν τόπο μου, πάω
μέ τό μεθαιριανό.

Και μιιά άνοιγ' ή πόρτα και μπαίνει μέσα ό λι-
μενάρχης μέ τίν άτυνόμεο και δύο κλητήρες.

- Κύριε, μου λέει ό άτυνόμεο, έφές στην πα-
τριδα σου έγινε φόνος κ' υποψιάζονται πώς τόν έ-
καμες έσύ.

Σάν άστροπελέκι κατέβηκαν τά λόγια του ά-
τυνούμου στο κεφάλι μου.

- Φόνος !... έγώ !... άκούμ' άφτά θέλουμε.

- Δέν ξέρω, μου λέει, μά έπειδή είσαι χωρίς
διαβατήριό και τά λοιπά, κ' έπειδή έφυγες έφές από
κει μοναχός σου μέ τέτοιον τρόπο, έδες οι υποψίες
βαραίνουε στο κεφάλι σου κ' έχω τηλεγράφημα νά
σε σταίλω εκεί δεμένο. Ή; έδω είν' τό δικό μου τό
χρέος κι άφτό θά κάνω, ύστερα κάνε καλά μέ τούς
πατριώτες σου.

- Νά τα ! τά μικρά δέν ήθελες, τά μεγάλα
γύρεδες, τράβα γέρο διάβολε. Μά πάλε τό θάρρος
δέ μ' άφησ' όλωσδιόλου.

- Όχ πάω κεί, είπα μέσα μου, θ' άποδειχτεί
ή άθωοσύνη μου, θά καταλάβουν τό λάθος και θά
μ' άφήσουνε. Μά νά πάω δεμένος, νά μέ περάσουν
έτσι μέσ' άπ' τήν άγορά, νά μέ πάνε στη φυλακή,
τί ντροπή ! Κ' ή μάνα μου ; κ' ή αγάπη μου ; κι
ό κόσμος ; Α, τούτο είτανε πολύ μεγάλο γιατά
μένα. Όσο ξέροντας, πώς τά λόγια δέ φελούν,
άποφάσισα νά μήν άντισταθώ σε τίποτα. Έκείνος
έβγαλε μιάν άλυσιδίτσα, έγώ άπλωσα τά χέρια
μου κολλημένα και μου τά πεδίλωσε, κλειδωσε μέ
μιιά μικρή κλειδαριά τήν άλυσιδίτα, έδωσε τό κλειδί
στον έν' άπ' τούς κλητήρες και μ' έγνεψε νά τόν
άκολουθήσω. Μπρός πάγκινε άφτός μέ τό λιμεναρ-
χη, κατόπι έγώ άνάμεσα σε δύο κλητήρες μέ τ' έρ-
ματα στο νόμο και πίσω μου κόσμος ! κόσμος !

"Αμα φτάσαμε στο περίγαλο, μέ βάλανε μέσ'
στη βάρκα μου μαζί μέ τούς δύο κλητήρες και μέ
πήγανε πά' στο βικτόρι και τή βάρκα τήν έδεσαν
κατόπι. "Υστερ' άπό κανδυό ώρες τό βικτόρι ξεκί-
νησε. Νυχτερινό ταξίδι. Βιδιά, λαδιό ή θάλασσα
πλήξη, πλήξη ! έκείνο τό ντάκου-ντούκου τής μη-
χανής θορυβόσα πώς χτυπά μέσ' στα σπλάχνα μου.
"Αμα στέκουνταν ή μηχανή, άρχινούσε τό βίντσι.
Εημέρωσε κι άκόμα πού νά φτάσουμε ; τό βικτόρι
έπιανε σκάλες και στεκότουε σε κάθε μιάν από
δύο-τρεις ώρες.

άναμμένα σωτικά του και κηώς είταν κουρασμένος,
άκούμπησε λιγάκι νά πάρη καμιά μπουκιά έκεί
στον ήσκιο. Δέν άρχητε νάβρη στην παντοτεινή του
σκέψη. Κι άνανογιόνται έλα τά περασμένα και τις
στενοχώριες του και τό γάμο του και τή Ρίνα, ση-
κώθηκε άξαφνα όρθός. Μέσθ στην έρημιά αισθανό-
τανε δύο μεγάλα χέρια νά τόν τραβούν τυραννικά
και πάλε σάν δύο μεγάλα φορτια νάρχονταν από
μακριά νά πέσουν άπάνω του. Τό ένκ τό είχε,
άφόντις έγνώρισε τή Ρίνα, τ' άλλο του τό ξανά-
φερε τό γράμμα. Μοναχός αυτός κ' ή ψυχή του,
περπατούσε έτσι σ' έλάν τόν κόσμο χωρίς κανείς νά
τόν ξέρη, άπομονωμένος κι άνάμεσα σε δύο θεριά
πού του άγκύλωναν τό νού μέ τά νύχια τους όπου
κι άν βρισκότανε. Έτρομάζε κι ο ίδιος και κύταζε
γύρω μέ μιιά άνησυχία πού έφεγγε στα διάπλατα
μάτια του. Μοναχ' ή βουή τής μοναξιάς έκύκλωνε
τήν άγωνία του. Αλλά μέσα στην ψυχή του δύο
σφυριά χτυπούσαν άπκνωτά μέ άγρια όρρα κ' έπι-
μονή σά νάβελαν νά σπάσουν τά κόκαλα κάποιου
κακούργου, φονιά, δειμόνου γέννας.

"Η πάλη αυτή τής αγάπης-του, τής άμαρτίας
του, τής άβουλής άδυναμίας του, τής άτυχής παν-
τρείας του και τής ανάγκης πού τόν έφερνε σε και-

"Ακούς έκεί νά 'μαι δεμένος σάν καταδικος έγώ,
έγώ πού δέν πειράζα ποτέ μήτε τό μέρημα κ'
έγώ πού δέν είταν άνθρωπος νά μέ δει και νά μή
μ' άγκησει. έγώ πού φοβόμουνα νά πατήσω στο
δικαστήριο τήν πόρτα ! Και ξέρεις, λέω, ξέρεις ν'
άπκνηθει τίποτες τό δικαστήριο και νά 'χουμε στο
κεφάλι μας. έδω δέν άποκοτούσε νά προχωρήσει ό
λογισμός. στάθηκε κ' είδα μόνο μάθρο βράθρο
μπροστά μου. μου φένηκε φοβερό. ένοιωσα στα μέ-
λη μιάν κομάρια, άποκαρώθηκα και ξαπλώθη-
κα, σά νά περάθην τόν έαφτό μου άδιαφέντερο,
δέν είχα κουράγιο ν' άντισταθώ στο φοβερό βραχνά,
πού δλόζυπνο μέ πατούσε μέρα μεσημέρι. "Εκλεισα
τά μάτια μου και μουρμούριζα :

- "Όχι, Θεέ μου, όχι... ά, είνκι δυνατό ;... ύ-
στερα !...

Και θέλησα νά δώσω άλλο δρόμο στις σκέψεις
μου, μά δέν τό κτώρθωσα. ό νοός μου γύριζε όλο
στα ίδια, σάν τή νυχτοπεταλούδα στο λυχνάρι.

Κοντά τό μεσημέρι φάνηκαν τά σπίτια τής πα-
τρίδας μου. έσφιξε, έσφιξε ή καρδιά μου και μέ
τρεμούλα στα μέλη μου σηκώθηκα κι άκούμπησα
στην κουπαστή του βικτοριού κ' έβλεπα έζω. ό νοός
μου πιά δέ δούλευε. στάθηκε.

Σέ μιή ώρα πάνου κάτω άραξε τό βικτόρι στο
λιμάνι μας. Σκύφτω και βλέπω έζω, φοβερό πρῶμα.
τά κκατάγιαλα είτανε γιομάτα κόσμο. Τό 'ζεραν
πώς θά μέ φέρι τό βικτόρι και περιμίνανε νά 'δούν
τό φονιά.

- Θεέ μου ! Θεέ μου ! είπα, σκοτίστηκαν τά
μάτια μου, λιγέψεν ή καρδιά μου και ξαπλώθηκα
άνωτος κι άγροίκητος.

"Αφτή ή λιγοθυμιά μου μέ γλύτωσε άπ' τή
άτίμωση έκείνη, νά ποράτω μέ δεμένα χέρια μέσ'
άπό τόσο γνωστό μου κότμο. Μέ βγάλανε μέ τή
βάρκα κοντά στο δικαστήριο και μέ πήγανε μέ κλει-
στο έλάξι.

"Όταν ήρθα στον έφτό μου, τά χέρια μου εί-
τανε λυμένα. στο προσέφαλό μου είταν ό γιατρός
κ' ή μάνα μου. Μου 'σφιγγε τά χέρια μου και μέ
φιλούσε.

- "Αχ παιδί μου, άγόρι μου, τ' είν' άφτά
πῶπαθες !

Καημένη μου μαννούλα πόσο μ' άχποούσε
κ' έγώ σε πίκραινα έτσι ! Μά και τί μπορούσα νά
κάμω ;

"Ανακάθισα, τήν άγκάλιασα κ' έγώ και τή φί-

λησα, τή φίλησα κ' έκλαψα σά μωρή παιδί. ύστερα
γύρισα κ' είδα και στού γιατρού τά μάτια δάκρυα.

Είνκι στιγμές, πού δακρύζουν κ' οι γιατροί άκόμα.
Είμουν καλά, έν από μιιά μικρή άδυναμιά πού
είχα σηκώθηκα όλόρθος. είμουνα μέσ' στο κρατη-
τήριο προφυλακισμένος. Αρχίσανε νά 'ρχονται οι φί-
λοι κ' οι συγγενήδες νά μέ βλέπουε.

- Περστικά.

- Έφκαριστώ.

- Μή σου μέλει, έλα περνούε και τά λοιπά.

Παρηγορίες. "Η αλήθεια είνκι, πώς έλοι πιστεύαν,
πώς έγώ είμουν ό φονιάς και λυπούτανε μέσα τους
τή νότη μου, πού πκει γιά πάντα. Μόνο μιιά ψυχή
είταν πεισμένη γιά τήν άθωοσύνη μου, ή μάνα μου,
πού μέ γέννησε και μέ γνώριζε καλύτερ' άπ' όλους.

"Όσα ίσια τή βραδιά πού έγώ σαστισμένος άπ'
τήν άτυχιά μου έβγαχα χωρίς νά ξέρω τί κάμνω,
βρήθηκε στα κκατάγιαλα σκοτωμένο ένα παλληκαρι,
πού τό 'χε φέρι ό διάβολος νά μαλλώσω μαζί του
πριν από τρεις μέρες μέσ' στο καφεείο γιά κάτι
μικροδουλειές. "Υποθέτω πώς τό είχα σκοτώσει
τερκέζοι, γιάτι άργότερα βρήθηκε κι άλλος σκοτω-
μένος στο ίδιο μέρος μέ τις ίδιες περιστάσεις κι άπο-
δείχτηκε πώς τότε σκοτώσανε τερκέζοι. Μά τότες
ή κοινή γνώμη είχε καταδικάσει έμένα. Οι συγγε-
νήδες του παλληκαριού έκείνου δώσανε άγωγή έναν-
τίο μου και μέ κκατάκώζινε μέ φοβερό πείσμα. Δύο
νυχτοφύλακες μαρτυρήσανε πώς τή νύχτα έκείνη
άργά μ' είδανε νά τρέχω σαστισμένος κατ' άκρό
τό περίγαλο. Είπα έγώ τήν αλήθειή αίτία, φωνά-
ζανε και τήν κόρη, φωνάζανε και τή μάνα της και
μαρτυρήσανε, μά τή μαρτυρία τους; οι ένάγοντες τή
χτυπήσανε, προβάλλοντας στο δικαστήριο τή άντί-
σταχη πώς άφτες μέ θέλανε γιά γαμπρό κι έλα
άφτά είνκι μύθος γιά νά μέ γλυτώσουνε, κ' έπειδή
είτανε γνωστές οι σκέτες μας, τό δικαστήριο περα-
δέχτηκε τήν άντίσταχη κι άπόριξε τις μαρτυριές
έκείνες πού είτανε οι μόνες γιά υπεράσπισή μου.

Τό δικαστήριο τής πατρίδας μου δέν έχει τιμήμα
κκακουροδικείο. "Υστερ' άπό τριώ μηνώ προσυλά-
κιση και προκαταρκτικές άνάκρισεις πού κατατυραν-
νήθηκα σε μιάν κατ' άσπαστικιά άβιθικη
μέ στείλανε δώ μοναχο κι άπροσπάτερο νά δικα-
στώ. δηλαδή νά πολεμήσω έγώ ό φτωχός άγνάντια
στο γίγαντα πού τότε λένε κοινή γνώμη.

Μόνο μου προστάτη είχα τή μαννούλα μου πού
πούλησε ένα χτήμα της κ' έπεσε κατόπι μου ίσως

νούργιον κόσμο και δέν είχε τήν τόλη νά τό, ά-
δράξει, έγινε τώρα τόσο ζωηρό και βραχιά πού έπρεπε
πιε νά ξεκαθαρίση ό νικητής, άλλου; θά τά πα-
ράσερνε έλα στο χυμό και στην κατατροφή. "Ε-
καμε νά πάρη δρόμο και τά πόδια του βρήθησαν
καρφωμένα στη γής και στυλώνονταν έκεί μέ μιιά
δύναμη άκατανίκητη. Κάθιτε πάλι και θέλησε νά
ξεδι'άλυση τί είταν έκείνο πού του έπιανε τά πόδια,
πού του άδυνατούσε τά χέρια, πού του έσφιγγε τό
κεφάλι μ' ένα τεφάνι σιδερένιο, τί είταν έκείνο
πού δέν τόν άφνε νά ζήση τήν έλεύθερη και ήτυχη
ζωή "Εφαξε όλο τό είναι του και έδες τις ήμέρες
του και έδες τις ώρες και τήν πράξη κάθε στιγ-
μής και τό λόγο κάθε λεπτού πού είπε κι έκουτε
είτε μέ τ' ατίξ είτε μέ τήν ψυχή του. "Εβαλε όλα
τά δυνατά του γιά νά μωροέτη νά βγάλη τήν ουσία
άπ' όλα αυτά και είδε τί θλιβερό πού είταν κι άχα-
ραχτήριστα μπροστά του. Είδη άκόμα πώς αυτά
είταν ή ζωή του πού τήν ύφταν χωρίς νά τό θέλη,
χωρίς νά τό κκατάβρη. Και θυμήθηκε έτσι τό
κάττορ' του, τόν παλαιόν άγιογράφο, πού έλεγε
κάθε τόσο : "Τό νερό πού τρέχει στην έρημική κρυό-
βρυση δέν πάει χαμένο, ποτίζει χορτάρια και χυ-
μόδεντρα και ξεδιψάει τά λάφια και τά ζωντανά.

Μά έγώ θέλω νά τό φέρω στον κήπο μου..."

Τού φάηκε πώς έτσι είταν και τό νερό τής ζωής
του, έτρεχε άσυνείδητα πάντ' στα χρόνια του κκι-
ρού πού διάβκινε. "Ελειπε τό χέρι πού θά τό κήψη
νά τό κήνη δικό του. Και μέ τή χερά ενός και-
νούργιου πόθου, πού κάπου-κάπου φανερωτόταν κ'
έσθηνε μέσα του, σηκώθηκε και πήρε τό δρόμο γιά
τό χωριό τής Ρίνας. Μιά εθ'μη μελαγχολία άντι-
φέγγιζε στο πρόσωπό του κ' έλεγεσ πώς είταν τό
ζεγονιαστο παιδί των μικρών του χρόνων. Περπά-
τησε κάμποση ώρα γλήγορα και κατόπι βικστικά.
"Εκύταζε τά δέντρα τά ξερά και γυμνά και τούς
φράχτες πού τέρνοταν πλάι στο δρόμο. Τά βίτ'α
χωρίς φύλλα έδειχναν πού σουβλερά τ' άγκάθια τους.
Μέσθ του άναγύριζαν λογίων τών λογίων σκέψεις
και πόθοι. Κι αυτός έτρεχε κκαλάζοντας σε κάθε
βήμα και λογισμό και παύνοντες τή μιιά κι άφή-
νοντες τήν άλλη σκέψη κ' έκείνος άναμκκλιασμένες
σκάλωναν άπάνω τ' άγκάθια σάν κουρέλια πού ό
άέρας έπκίζε μαζί τους κορροϊδευτά. Κ' έτσι δέν έ-
μεινε παρά μιιά μοναχή πού κυρίσει τό μυκλό του
και τούδινε φτερά στα πόδια.

Σ' ένα γύριμα του δρόμου από μακριά τ' ατί
του πήρε τό κυτρί ενός μουλκισού πού σιγοπερπά-

και με γλυτώσει. 'Ετρεχ' εδω, πήγαινε' εκεί, χτυπούσε πόρτες, φιλούσε ποδιές, παντού ύπεσκέματα, παντού ταξίματα, μα δλα για ξεφορτωμό. Οί ενάγοντες...παράξενο, πεισμένοι πέρα για πέρα πως εγώ σκότωσα τον άθρωπό τους κανένα μέσο δέν αφήκανε, καμιά θυσία δέ λυπηθήκανε να προστοιμάσουν την καταδικη μου.

Τέλος ήρθε ή μέρα τής τελειωτικής απόφασης με βγάλανε μπρός στο δικαστήριο. Θεέ μου, τί φοβερές ώρες αγωνίας εΐταν εκείνες! 'Εσύ που ξέρεις πως είσαι άθώος, μιλεΐς, γανιαζεις, ιδρώνεις, σπαράζεσαι να τους δώσεις να καταλάβουν. 'Εκείνοι σκληροί, άμάλαχοι, άπαθοι, άσυγκίνητοι στον καημό σου, σε βλέπουνε μ' άπελπιστική άδιαφορία, θαρρείς σε φοβερίζουνε με τό βλέμμα.

Μου δώσανε δά κ' ένα δικηγόρο για να με διαφεντέψει. Μα κι άφτός ο καημένος εΐτανε, φαίνεται, βέβαιος για την ένοχη μου, μάσησε καμπόσα λόγια και καθ'οσε.

Κι όταν άπεσύρθησαν οί δικαστάδες για να βγάλουν την απόφαση, άρχισα κ' εγώ να συλλογιόμμαι μήπως άπ' αλήθεια σκότωσα τον άθρωπο και δέν τό θυμόμουνα. 'Υστερ' από μισή ώρα ψυχικού μου άγώνα, που δέν παραστήνεται με λόγια, βγήκε ο πρόεδρος μαζί με τους δικαστάδες κι ο γραμματικός τους διάβασε την απόφαση.

Δέ φελλήσανε μήτε τής μαννας μου τ' ά τρεχάματα και τ' ά παρακαλεια, μήτε ή δική μου ή λαχτάρα, μήτε τής πεθερας μου οί μαρτυρίες. 'Εκείνο τό παραξενό τό φιβγίο μου με τή βάρκα, τό άδει κιολόγητο, έπως κι άν τό 'παίριες, εκείνο με κατάστρεψε. Καταδικάστικα δεκαπέντε χρόνια φυλακή, για όνο με προμελέτη. Κι άφτά έλα έμένα μου φαίνόντανε σαν ψέματα, σαν όνειρο. 'Ανιστέναζα βαθιά βαθιά και παραδόθηκα στα χέρια τ' ά φυλάκων' ο δικηγόρος μου με παρηγόραε λέγοντας πως θα ένεργήσει στην Πόλη στο άκυρωτικό να χαλάσει άφτην την άπόφαση. Οί φυλάκες με πέρασαν άνάμεσ' άπ' τον κόσμο, που έμειν' έφαριστημένους άπ' την καταδικη μου και με φέραν και με κλείσανε ζωντανό εδω μέσ' σ' άφτόνα τον τάφο.

Κ' ή μάνα μου, ή κατακαημένη μου ή μαινούλα, που πάντεχε ν' άθωώθω και να γυρίσουμε μαζί πίσω στην πατρίδα, έμα έκουσε την καταδικη μου άποσβολωθης, τής κατέβηκε κόλπος, τή μεταφέρανε στο νοσοκομείο και σε λίγο πέθανε ή κακόμοιρη. 'Ο Θεός μακαρίσει την ψυχούλα τής.

ταε πίσω από τ' ά πυκνά χαμόδεντρα. Σε λίγο φάνηκε ένας καθάλλαρης που σιγίλεγε τό τραγούδι τής ξενιτιας. 'Αμα είδε τό Γληγόρη, σάπασε: εΐταν χωρικός του.

- 'Ωρα καλή, μπάριμπα Γιάννη!
- 'Ωρα καλή, μαστρο-Γληγόρη!
- Για πού;
- 'Ετσι για τό παζάρι πάω μη βρω κανένα άγώγι. Προσκυνήματα από τό σπίτι σου. Σέχω κ' ένα γράμμα. Θεός χωρήσει τή μακαρίτισσα! σώθηκαν τ' ά κρίματά τής. 'Ε! κατά έχει ο κόσμος. 'Ολοι εκεί θα πάμε. Ζωή σε λόγου σου τώρα, νιος είσαι ακόμα. 'Εκείνην τή λυπηθήκε ή Παναγία και τής πήρε την ψυχή. 'Ωρα καλή!

Και χτύπησε τό μουλάρι. 'Ο Γληγόρης στάθηκε λιγάκι, διάβασε τ' ά μαντάτα και στο γράμμα και μια λύπη γιόμισε την ψυχή του. 'Ανοιξε τό βήμα χωρίς να καταλάβη και σ' ά να λησμονήσει που πάει και για τί πάει. Τή λύπη τήν έδιωξε σε λίγο ένα αίσθημα άλαφροσύνης που σκορπίστηκε σ' έλο του τό κορμί ως στην ψυχή του. 'Ενοιωσε κάποια λευτεριά να φτερουγάη μέσα του και ή χαρά τής ζωής πλημμύρισε με φως τό είναι του.

Σάν έμπα το θάνατό τής, έκλαψα, έκλαψα τήν κακομοιριά μου, δλα άνωφέλερτα, είν' ή ζωή εδω όνειρο και ψέφτης είν' ο κόσμος. 'Αφού πέθανε ή μάνα μου, ποιός θα φρόντιζε πια για την άκυρωση τής καταδικης μου, ποιός θα συλλογιούντανε πια για μένα;

'Αφήθηκα στην τύχη μου· ο κόσμος μ' άλησμόνησε πια για πάντα.

Μα ή άγάπη μου; τί άπόγινε ή άγάπη μου; Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

[*Η στήλη αυτή, που είναι απαραίτητη και που θα γίνει πολύτιμη για την ιστορία του άγώνα μας, θα πιτύχει μόνο άν το θελήσουν κι ά μ' άς βοηθήσουν οί φίλοι του «Νουμά» που ζουνε στις επαρχίες και στο έξωτερικό.*] *Οι λοιπόν τυπώνεται για τον άγώνα μας στις έφημερίδες του τόπου τους, πρέπει οί φίλοι μας να μ' άς τ' ά στέλλουνε, γιατί έτσι μοναχά θα μπορούμε να δίνουμε στη στήλη αυτή ζουρζαφι' ά πιστή του δρόμου που παίρνει τό Ζήτημά μας.*

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ.—'Η Πάτρα, μια από τις πιο προδεμένες πολιτείες τής Ελλάδας, ένω σ' δλα τ' άλλα πάει μπροστά, τρέχει, — φιλολογική περιουκλωσιά, πνευματική ζωή, μπορεί να πει κανείς άδίσταχα, δέν έχει. Φανταστείτε, άφού βρίσκεται εκεί επιστήμονας γιατρός, και μάλιστα και φιλόμυθος, που να χαρακτηρίζει τον Παλαμά για «τόν μεγαλύτερον άγύρτην (!!!) τής νεοελληνικής φιλολογίας». 'Υπάρχουνε στην Πάτρα μερικοί φωτισμένοι νέοι (για να μην άναφέρουμε τή Μυριέλλα και τή Μοιρίττα, τις δύο Πατρινές Μούσες που μια μέρα θα πάρουνε θέση διαλεχτή στα νεοελληνικά γράμματα), μα ή δουλι' ά τους είναι άρνητικιά, όσο γίνεται σε περιορισμένο κύκλο και δέν άπλώνεται και δέ μεταμορφώνεται σε κήρυγμα.

'Ενας Πατρινός επιστήμονας, παιδί με νύ και μ' αίστημα, δ κ. Δ. Α. Λόντος, τόνωσε αυτό και να, γιατί άγωνίζεται στο «Σέλας», γράφοντας άρθρα και χρονογραφήματα με τό ψευτόνομα «Μιλτων», να ξενακώσει τους πατριώτες του και να τους φέρει σε θεογνωσία. Για κάποιον χρονογράφημά

Βράδιασε στο χωριό. Πήγε έσα στο σπίτι του παπ' ά. Μπήκε, άνίθηκε τή σκάλα με κάποια συγκίνηση και δρασκέλισε την κρεβάτια τρέμοντας. 'Ο παπ' ά τον έβαλε στο δωμάτιό του όπως και πριν. Του έβαλε νερό, του άνοιξε τ' ά παράθυρα και τήν έρώτησε τί κάνει, όπως και πριν και τόν καληνύχτισε με τις εύλογίες του, όπως πάντα. 'Αλλ' αυτές περιέμενε πάντα κάποια ρωτή, κάποιο σούσουρο να του ξυπνήσει τή παλιά ζωή. Κλείστηκε στην κάμαρά του και περίμενε. Δέν τολμούσε ούτε ν' άνασάνη με τήν περιέργη άκινήσια του σπιτιού. Γύρω του μια θλασσα ήρεμιάς όλο άνέβαινε και σιγά-σιγά γλιστρούσε μέσα στην ψυχή του που τόν πίεζε δυνατά.

Τή νύχτα βγήκε στην κρεβάτια. Στή γωνιά τίποτε, αλλά στα μάτια του νόμιζε πως κάτι μαύριζε. Πήγε κοντά και είδε τή θλιβερή αλήθεια. 'Οσ'όσο ειπε πως έκανε κύρο και δέ θα μπορούσε να κοιμάται τώρα ή κακόμοιρη έζω. Τίποτε άλλο όμως δέν είχε αλλάξει. 'Η σκούπα στεκότανε στην άκρη όρθή και τό κοφινάκι πλάι τής χαλασμένο. Στόν τοίχο φαίνονταν ακόμα φωτισμένα από τό μισοφέγγαρο άμυδρά τ' ά σχεδιάσματα με τό κάρθουνο. Κ' ή ζιτζίφια έριχνε τόν άπλερον ήσκιο

του, φαίνεται, θα βριστηκε στην έφημερίδα «Πάτρα» από «κάποιον άνόητο Μπόσακκ», καθώς τονέ λέει, κι άπαντώντας του («Σέλας» άριθ. 412, σελ. 1, στήλη 5) άναγκάζεται να κ' άμει τήν άκόλουθη παληκαρία δήλωση:

«'Ως τόσο, άφού μαζί μου, βρίσκεται και ή ίδια τής Γλωσσικής άνακαινίσεως του Μακαρίου μας τόπου' κι' άφού έτσι δίνεται άφορμή, έστω κι' από έναν άνόητο, να συζητηθ' ά πλατεί' ά τή ζήτημα τής Δημοτικής Γλώσσας, είτε σχετικά με τήν εκπαιδευτική άναμόρφωση, είτε και γενικώτερα' κι' έπειδή, για μερικούς από μ' άς τους νέους, που πονάμε τον τόπο, ή Γλωσσική 'Επανάσταση σε κύκλον εύρύ άποτελεί άρθρο πίστεως, τόσο θεμελιώδες, ώστε μπροστά μας να περνά άλογάβραστη ή πιθανή κοινή άρνηση και δυσφορία που τή γεννά ή μακροώνη πρόληψη για τις ίδιες αυτές' δηλώνω πως είμαι πρόθυμος για τέτοια συζήτηση, φτάνει στοιχεία τής να τεθούν ή εύπρεπεια κι' ο πνευματικός άυτοσεβασμός, κοινός δέ σκοπός ή έξείρεση τής αλήθειας, που και μόνος αυτής τό φως, ή λάμψη και ή πραγματώση, μπορούν να σημάνουν μια χαραυγή άναστάσιμη για τό φρικτό αυτό Τέμα, που λέγεται 'Ελληνική Γή. ΔΗΜ. Α. ΛΟΝΤΟΣ»

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΑΝΕΥΤΥΝΕΣ

Φίλε «Νουμά»,

Οί α' Αθηναίοι τής Δευτέρας βρήκανε τήν ευκαιρία να κορεθίσουν και να βρίσουν τή Δημοτική γιατί, λένε, δ κ. Χαραλάμπης 'Αντρέαδης, που δέν εΐναι γιατρός μα Χριστιανός όρθόδοξος από τήν Τραπεζούντα, βρήκε τό μέσο, γυρίζοντας στη Ρωσία και πουλώντας βιβλία, να γλυτώσει τήν Ελλάδα από τους αέλωδες πυρετούς. Θυμούμαστε πως και πρό χρόνια πάλι οί α' Αθηναίοι με τή Δημοτική τ' ά βάλανε, γιατί δ κ. 'Αντρέαδης, προφητεύοντας τήν εποχή εκείνη και έρμηνεύοντας τήν «Αποκάλυψη», άνακάλυψε πως μέσα σε τρία χρόνια θα πάρουμε τ' ά Ιεροσόλυμα, γιατί έτσι τό θελει ή Γραφή κι ο έρμηνευτής τής.

Τί φταίει ή δολιχ ή Δημοτική για τ' ά τέτεια κωμώματα του ενός και τ' άλλου δ κ. 'Αντρέαδης; 'Ανεύτυνη είναι και λόγου τής, όπως άνεύτυνη είναι και ή Καθρέλουσα, και κανείς από μ' άς δέ συλλογίστηκε να τήν κατηγορήσει για: δ κ. δ κ.

της από τή μέση του κήπου. 'Εκμε λίγα βήματα κι ο ήσκιος του ξεπλώθηκε χ' άμω στα σανίδια μακρής και σαλευόμενος. Μα ήσυχία βσιλίευε σ' όλο τό σπίτι θανατερή. Ούτε οί φωνές ούτε οί κινήσεις είχαν άκουστή κ' ά τή βραδιά. Κάθε ζωή είχε σβήσει, λές, μαζί μ' αυτές. Κ' ένα προκίσημα κακό έβάρυνε στο στρώμα του και καθώς δέν ήρθε τίποτε να του δ' ά τήν τήν προσδοκία, στυλώθηκε μέσα του τό κρίμα τής κόρης. 'Εφυγε και πλάγιασε. 'Εκλεισε τ' ά μάτια με τή βία για ν' άποκοιμηθ' ά τή γληγορώτερο.

Τό πρωτ' σηκώθηκε και περίμενε. Του φάνηκε πως δέ θα ξεναφευγε άπ' αυτό τό σπίτι. Θα περίμενε εκεί έως τόν αϊώνα. 'Αλλ' δέν άργησε να λάξη γ' άμω. 'Ο παπ' ά με μια ψεύτικη λύπη του μολόγησε πως ή κακόμοιρη ή Ρίνα βρήθηκε ένα πρωτ' στο πηγάδι του κήπου πηγυμένη.

Δέν έβγαλε μιλι' ά. Σηκώθηκε τήν ίδια μέρα, έκοψε τό σκηνούλι στον ώμο με τις παλιές εικόνες και τ' ά παλιά πινέλα και τ' ά παλιά χρώματα και τράβηξε στον κόσμο πάλι. Στο δρόμο συλλογίστηκε τό νερό του μ' ά τ' ά που τρέχει στην κρεβάτση.

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ